

Procesul de desemnare a membrilor Comitetului Regiunilor

Proceduri aplicate în statele membre

REZUMAT

Preambulul Tratatului privind Uniunea Europeană reamintește printre obiectivele sale continuarea „procesului de creare a unei uniuni din ce în ce mai strânse între popoarele Europei, în care deciziile să fie luate cât mai aproape posibil de cetățeni”.

Astfel, înființarea Comitetului Regiunilor (CoR) prin Tratatul de la Maastricht din 1992 se situează într-un cadru instituțional care vizează asigurarea unei participări locale și regionale veritabile la procesul decizional comunitar.

Procedura de desemnare a membrilor Comitetului Regiunilor, ca organism reprezentativ al diferitelor colectivități, are o importanță capitală pentru funcționarea acestuia.

Diferitele proceduri de selecție a membrilor și a supleanților CoR existente în Uniunea Europeană reflectă diversitatea sistemelor politice și teritoriale întâlnite în Europa. Extinderea Uniunii la 27 de state membre nu a făcut decât să întărească această observație.

În consecință, suntem confrunțați cu două situații. Pe de o parte, în țările federale sau în țările cu sisteme regionale puternice, cum ar fi Germania, Austria, Belgia, Spania sau Italia, rolul de reprezentare al regiunilor este menționat în mod expres în texte juridice. În aceste țări, delegațiile naționale ale CoR sunt alcătuite în principal din reprezentanți regionali, în timp ce autoritățile locale sunt reprezentate doar marginal. Pe de altă parte, în țările care nu dispun de sisteme regionale sau în care acestea sunt mai slabe, reprezentanții provin în principal - sau chiar exclusiv - de la nivel local (este cazul Portugaliei, Greciei, Estoniei, Letoniei, Ciprului, Suediei și Luxemburgului).

În ciuda diversității procedurilor de numire adoptate pentru fiecare delegație națională, trebuie subliniat rolul major pe care îl joacă asociațiile autorităților locale în procesul de selecție. Într-adevăr, în majoritatea statelor membre și, mai ales, în cazul noilor delegații, asociațiile autorităților locale sau regionale sunt însărcinate cu pregătirea listelor de candidați și cu transmiterea acestora către guvernul național în vederea deciziei finale. Deși sensibilitatea politică a guvernelor naționale cu privire la entitățile lor regionale și locale diferă de la o țară la alta, se întâmplă rar ca listele propuse de asociații să fie modificate. În realitate, aproape toate guvernele naționale acceptă lista de candidați care le este prezentată și o aprobă fără modificări înainte de a o comunica Consiliului de Miniștri.

De la introducerea articolului 198a prin Tratatul de la Maastricht și până la ultimele modificări aduse prin Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007 și aflat în prezent în curs de ratificare de

către statele membre ale UE, dispozițiile privind componența și procesul de desemnare a membrilor Comitetului Regiunilor au cunoscut mai multe modificări¹.

Însuși Comitetul Regiunilor a formulat, în mai multe rânduri, revendicări specifice cu privire la componența sa și, în special, cu privire la condiția ca membrii săi să fie titulari ai unui mandat electoral sau să răspundă din punct de vedere politic în fața unei adunări alese în mod democratic, precum și la alinierea duratei mandatului membrilor săi la cea pentru Parlamentul European (5 ani în loc de 4)².

Deși Tratatul de la Amsterdam a marcat un progres în ceea ce privește competențele Comitetului Regiunilor, în special prin extinderea activității sale consultative, solicitările Comitetului referitoare la procesul de desemnare a membrilor săi nu au fost luate în considerare decât odată cu Tratatul de la Nisa. Începând cu acel moment, ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Nisa, la 1 februarie 2003, membrii și supleanții CoR trebuie să fie aleși în mod direct sau să răspundă din punct de vedere politic în fața unei adunări alese prin vot direct. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că de la constituirea Comitetului Regiunilor și până în prezent, cu câteva excepții, cea mai mare parte a delegațiilor naționale au ținut seama de acest principiu de legitimitate democratică.

În sfârșit, de la intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, astfel cum rezultă acesta în urma modificărilor introduse prin Tratatul de la Lisabona³, noile dispoziții care reglementează componența Comitetului Regiunilor și modul de desemnare a membrilor săi vor fi formulate după cum urmează:

Partea a șasea „Dispoziții instituționale și financiare” - Titlul I „Dispoziții instituționale” - Capitolul 3 „Organele consultative ale Uniunii” - Noul articol 300 alineatele (1), (3), (4) și (5) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE (dispoziție comună Comitetului Regiunilor și Comitetului Economic și Social)

„(1) Parlamentul European, Consiliul și Comisia sunt asistate de un Comitet Economic și Social și de un Comitet al Regiunilor, care exercită funcții consultative.

[...]

(3) Comitetul Regiunilor este format din reprezentanți ai colectivităților regionale și locale care sunt fie titularii unui mandat electoral în cadrul unei autorități regionale sau locale, fie răspund din punct de vedere politic în fața unei adunări alese.

¹ Pentru o privire generală asupra modificărilor dispozițiilor care reglementează procesul de desemnare a membrilor Comitetului Regiunilor de la introducerea articolului 198a prin Tratatul de la Maastricht, a se vedea anexa II.

² A se vedea anexele III și IV.

³ Versiunea consolidată a TFUE, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 2008/ C115/ 01, anul 51, 9 mai 2008.

(4) Mandatul membrilor Comitetului Economic și Social și ai Comitetului Regiunilor nu este imperativ. Aceștia își exercită funcțiile în deplină independență, în interesul general al Uniunii.

(5) Normele menționate la alineatele (2) și (3) referitoare la natura compunerii acestor Comitete sunt revizuite periodic de Consiliu, pentru a ține seama de evoluția economică, socială și demografică a Uniunii. Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă decizii în acest scop.”

Partea a șasea „Dispoziții instituționale și financiare” - Titlul I „Dispoziții instituționale” - Capitolul 3 „Organele consultative ale Uniunii” - Secțiunea 2 „Comitetul Regiunilor” - Noul articol 305 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene – TFUE (fostul articol 263, alineatele (2), (3) și (4) din Tratatul de instituire a Comunității Europene TCE)

„Numărul de membri ai Comitetului Regiunilor nu poate depăși trei sute cincizeci.

Consiliul, hotărând în unanimitate, la propunerea Comisiei, adoptă o decizie care stabilește componența Comitetului.

Membrii Comitetului, precum și un număr egal de supleanți se numesc pentru o perioadă de cinci ani. Mandatul acestora poate fi reînnoit. Consiliul adoptă lista membrilor și a supleanților stabilită în conformitate cu propunerile fiecărui stat membru. La încheierea mandatului menționat la articolul 300 alineatul (3), în temeiul căruia au fost propuși, mandatul membrilor Comitetului încetează din oficiu și aceștia sunt înlocuiți pentru restul mandatului respectiv în conformitate cu aceeași procedură. Aceștia nu pot fi în același timp și membri ai Parlamentului European.”

Este important să subliniem că în urma modificărilor aduse prin Tratatul de la Lisabona, de la intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, repartizarea numărului membrilor Comitetului Regiunilor pe stat membru nu va mai fi cuprinsă în tratat, responsabilitatea adoptării unei decizii care să stabilească componența Comitetului revenindu-i Consiliului⁴.

În general, în cadrul procedurii de selecție, toate țările au luat în considerare două criterii: echilibrul politic și echilibrul geografic-teritorial. Acestea sunt două criterii esențiale pentru buna reprezentare a autorităților locale și regionale în cadrul Comitetului Regiunilor. Trebuie menționat de asemenea că din ce în ce mai multe delegații din cadrul CoR introduc printre criteriile lor de selecție și reprezentarea egală a femeilor și bărbaților.

4

Ca urmare a modificărilor introduse de articolul 15, Capitolul 5, Titlul I din Actul privind condițiile de aderare a Republicii Cehe, Republicii Estonia, Republicii Cipru, Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Ungare, Republicii Malta, Republicii Polone, Republicii Slovenia și Republicii Slovace și de articolul 13 din Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României, repartizarea locurilor din Comitetul Regiunilor între statele membre este în prezent următoarea: Belgia - 12; Republica Cehă - 12; Danemarca - 9; Germania - 24; Estonia - 7; Grecia - 12; Spania - 21; Franța - 24; Irlanda - 9; Italia 24; ; Cipru - 6; Letonia - 7; Lituania - 9; Luxemburg - 6; Ungaria - 12; Malta - 5; Țările de Jos - 12; Austria-12; Polonia - 21; Portugalia -12; Slovenia - 7; Slovacia - 9; Finlanda - 9, Suedia - 12, Marea Britanie - 24; Bulgaria - 12; ; România - 15. A se vedea și articolul 263 din versiunea consolidată a Tratatului de instituire a Comunității Europene (anexa II).

Studiul de față este alcătuit din fișe referitoare la cele 27 de state membre ale Uniunii Europene. Fiecare capitol este consacrat unei țări și conține trei părți:

1. repartizarea locurilor (delegația națională, membrii titulari și supleanții);
2. temeiul juridic;
3. procedura de desemnare.

În secțiunea „Temeiul juridic”, este de remarcat faptul că mai multe țări își desemnează membrii în temeiul articolului 263 TCE; este cazul Franței, Țărilor de Jos, Luxemburgului, Greciei, Ciprului, Danemarcei, Estoniei, Ungariei, Maltei, Republicii Cehe, Marii Britanii și Suediei. Anumite țări, precum Finlanda și Slovacia, nu menționează nici un temei juridic de drept comunitar sau de drept național pentru desemnarea membrilor lor, iar alte țări se bazează pe decrete ministeriale, decizii ale ministerului de interne, avize juridice sau alte decizii.

Prezentarea diverselor proceduri de desemnare a membrilor CoR din cele 27 de state membre cuprinsă în acest studiu a fost actualizată pe baza informațiilor disponibile în iunie 2007*.

* Studiul este disponibil în prezent în limba franceză, urmând a fi disponibil și în limba engleză; având în vedere lungimea acestuia, nu se prevede pentru moment traducerea sa în celelalte limbi comunitare. Informații suplimentare: Studies@cor.europa.eu, Comitetul Regiunilor, Direcția Lucrări Consultative, Serviciul Studii.